

Jákob a jeho zápas

Text: Gn 32,23-32

j+s 3. 1. 2016

Čtení: Mt 5,38-45

Písně: 549 Svítá 633 494,1.2.4 415,5-7 (VP 178, 179)

Člověk si má být vědom své minulosti, ba i dávných kořenů, které nás na dálku ovlivňují. Minulost už nezměníme, ale můžu ji svěřit do Božích milosrdných rukou a můžu se nechat Božím slovem inspirovat, kam a jak v životě dál. O tom je v Bibli celá spousta příběhů, v nichž se lidé učí nějak vyjít sami se sebou – a berou přitom na vědomí, co a jak Bůh dělá pro ně a co to znamená, že je doprovází.

M už jménem Jákob převzal rodinnou štafetu víry, leč další události mu život zašmodrchaly úplně jinak, než si to vysnil. Už hodně let je na útěku před bratrovou nenávistí, mizerně vychází s příbuznými, u nichž teď žije, má spoustu problémů v rodině, kterou sám založil – dvacet let už se to takhle táhne... Je těžké se zbavit pocitu, že je Boží požehnání cosi jako přítěž, bez níž by se mu žilo snáz. Ovšem lidé, kteří jeho příběh sledují zvenčí, by to asi hodnotili jinak a možná by z nich mluvila i závist: "Podívejte, jak se mu daří, co má stád a jakou rodinu, jo to se tak někdo má. Dohodne si s Lábanem, že mu budou patřit skvrnitá mláďata, a co byste řekli? Rodí se jen skvrnitá! A když si domluví bílá, rodí se jen bílá. Ten kdyby si šel vsadit, tak by snad měl vždycky první cenu. Těch ovcí, těch velbloudů a krav... To se mu to pak hospodaří, to se mu to žije!"

Těch ovcí, těch velbloudů a krav – zajisté, ty má, jenže kromě stáda má také těžký nevyřízený dluh z minulosti. U šejdiře strýce Lábara to nebylo k vydržení, s celou rodinou od něj utekl (jednu chvíli to vypadalo na krvavý konflikt, ale povedlo se to zažehnat). K němu už zpátky nemůže, ani kdyby chtěl, jenže domů taky ne – tam je zas bratr Ezau, kterého kdysi podvedl.

A co hůř: Ezau mu prý jde v ústřety, ale ne sám, prý ho doprovází čtyři stovky lovců. Jákob se neprovinil proti žádným paragrafům, podle kterých by ho mohli soudit, prostě jednal "šikovně", obratně – jenže jak to těm Ezauovým střelcům bude vysvětlovat? "Nic mi nemůžete

dokázat," mohl by se Jákob bránit a měl by pravdu. Ale divná pachůť z jeho minulosti je tu pořád a čeká ho to setkání s Ezauem... Co je mi platné, že mi nikdo nic neprokáže, když mám strach?

Pro jistotu rozdělí tábor na dva. Daleko před ním půjdou po skupinkách služebníci se slušnými stády – dary na usmířenou pro bratra Ezaua. Snad to pomůže, říká si Jákob, hotov obětovat tomu smíření málem cokoli. Má strach o svou rodinu a o sebe a prosí Hospodina, aby se rozpomněl na všechny své sliby.

Což je mimochodem novinka. Až dosud se Jákob ve sporech s oblíbenou dovolával Božích služeb (třeba: "Ať je Hospodin na hlídce mezi mnou a tebou, Lábane..."). Jenže teď je pořádně v úzkých a objevil cosi, co dřív moc neznal: "Hospodine, nejsem hoden veškerého tvého milosrdenství a vši tvé věrnosti..." Jeho život tím dostal ještě jeden rozměr a snad i novou chuť. A s požehnáním to souvisí víc, než by se zdálo.

"Hospodine, nejsem hoden veškerého tvého milosrdenství ani tvé věrnosti..."

Všichni se přebrodili přes potok, zítra se setkají s Ezauem. Jen Jákob se tu ještě zdržel. Je sám a čeká ho těžký zápas. S kým? To Bible jen napoví a nedopoví. S Božím poslem. (Nebo to byl sám Bůh?) Jákob vede zápas – fyzický, modlitební, myšlenkový, nevím – a znovu prožívá všechno to, co má za sebou. A taky před sebou, protože víra, to jsou přece dveře otevřené dopředu. Víra přece nejsou morální závazky, které budou jednou oznámkovány a vyhodnoceny: Víra je to, co teprve bude a co už teď smíme zahlédnout a ochutnávat.

"Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš," praví v tomhle zápase víry Jákob. Jeho protivník se nejprve zeptal: "Jak se jmenuješ?" Ne že by to Bůh nevěděl. Ta otázka však musela padnout. To proto, aby Jákob nezůstal skryt za žádnou slupkou, za níž se člověk rád schová.

Zranitelný (a taky zraněný), vůči Boží moci nahý, musí Jákob opustit všechny masky a krunýře, které si někdy navlékáme a podle kterých nás lidi znají. Takový, jaký je, se Bohu vydává všanc – a dostane nové jméno: "Nebudou ti už říkat Úskočný, i když jsi takový byl, budou tě jmenovat Zápasí Bůh – to proto, že jsi bojoval s Bohem i s lidmi a že jsi obstál."

Co bojů a úskoků a kliček má Jákob za sebou, a teď dostává jméno, které značí, že opravdový životní boj je vážnější a těžší a vítězství že si nevyvzdoruje za pomoci svalů ani perfektní výzbroje ani lstí. Zápasí Bůh. Jákob už v životě dosáhl lecčeho, žádný chudák to nebyl, člověk požehnaný je to – ale k tomuto poznání a výsledku (na čem v životě opravdu nejvíc záleží a že to za nás vybojuje Bůh) se dozápasí až ve chvíli, kdy je mu nejhůř a neví jak dál. Zápasí Bůh.

“A jak se jmenuješ ty?” ptá se Jákob protivníka, žádné jméno však neuslyší, nedostane Boží jméno na hraní. Zato však dostane požehnání.

Nejsem hoden tvého milosrdenství a tvé věrnosti, zní věta, kterou stojí za to si zapamatovat. Jákob ji vyslovil ve chvíli, kdy mu bylo až příliš zřejmé, že počtem velbloudic a podobnými parametry se šťastný život neměří. Objevil tehdy cosi, co je nad všechny dromedáry; objevil skvělou životní výbavu. Nejsem hoden tvého milosrdenství a věrnosti – ale stojím o ně a o to raději je přijímám.

Druhá věta zazněla v nejtěžší chvíli životního zápasu: “Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš!” Právě proto, že si nezasloužím milosrdenství a věrnost, právě proto tě nepustím, dokud mi nepožehnáš.

Vždycky byl, je a bude tisíc a jeden důvod k nářku, smutku, sebelítosti a nespokojenosti. Je mnoho důvodů, proč se samotným Bohem zápasit. A já tě nepustím. Já se tě, Bože, nepustím (ačkoli si tě nezasloužím), nepustím, dokud mi nepožehnáš (protože věřím, že to pro mě uděláš).

A pak už zchromlému Jákobovi vyšlo slunce a nastal den a on, nevěda co a jak bude, šel svému bratru v ústřety. Spatřil Ezaua a čtyři stovky zarostlých a zachmuřených mužů. Inu, přišel čas a nastává chvíle zúčtování. Jenže Ezau padl Jákobovi kolem krku, objali se a oba se rozplakali, a v tom pláči bylo všechno.

Copak s námi nejedná Bůh zrovna tak?

Člověk si má být vědom svých kořenů a také životního cíle, aby se naučil vyjít sám se sebou. Bible k tomu nabízí důležitou pomoc: Nejsem, Bože, hoden tvého milosrdenství, ale nepustím se tě, dokud mi nepožehnáš – protože věřím, že to pro mě uděláš.